

Систем државне управе под Августом

Промена политичког поретка, која је отпочела 27. године пре Хр., условила је и реорганизацију управе у римској држави. Август није одступао од традиционалних облика управе наслеђених из републиканског доба. Новине су увођене постепено, пре свега тамо где се стари систем није показао делотворним.

Град Рим

Градска управа у Риму није располагала механизмима за решавање свакодневних проблема: пожари, криминал, изливање Тибра и, нарочито, снабдевање града храном (житом).

Префект аноне

Рим је у Августово доба имао око пола милиона становника, од тога 200.000 сиротиње. Немири изазвани глађу угрожавали су стабилност. Помпеј је успео да реши проблем када је 57. године добио ванредно овлашћење, али то је била само привремена служба. Несташница жита 22. године пре Хр. приморала је Августа да на себе преузме бригу око снабдевања (*cura annonae*) и из личних средстава обезбеди жито, које је подељено сиротињи. Али тек 8. г. по Хр. организована је служба која је трајно обезбедила прилив жита у град. Префект аноне (*praefectus annonae*): службеник из витешког staleжа задужен за довоз жита из прекоморских провинција у Рим. Расподелу жита плебсу у граду вршио је један колегиј састављен од сенатора преторског ранга (*praefecti frumenti dandi ex senatus consulto*).

Ватрогасна служба

Други велики проблем у Риму били су чести пожари. Едил Егнације Руф организовао је 26. г. пре Хр. приватну службу ватрогасаца, што му је донело велику популарност, коју је искористио 19. године када се кандидовао за конзула и изазвао немире у граду. Због тога је Август решио да формира седам кохорти ватрогасаца (*vigiles*), састављених од по 500 (или 1000) ослобођеника, којима је командовао префект из витешког staleжа (*praefectus vigilum*).

Полиција

У доба републике Рим није имао службу за одржавање реда у граду (педесетих година Клодије и Милон су организовали приватне банде под формом колегија, које су изазвале анархију и насиље у граду). Август је тај недостатак решио формирањем три градске кохорте од по 500 војника. (Преторијанске кохорте су у Августово време биле стациониране по градовима Италије; тек под Тиберијем оне ће добити свој логор у Риму и бринути за безбедност у граду).

Градски префект

Тек пред крај Августове владавине створене је градска префектура као стална служба. Градоначелник Рима (*praefectus Urbi*) командовао је градским кохортама. За разлику од осталих префеката, он је био сенатор, и то високог ранга, конзулар. Пошто је његов основни задатак био да брине о реду и миру у граду, имао је право да суди за кривична дела нижим слојевима становништва.

И друге области управе у Риму развијале су се постепено. Када је био едил 33. године пре Хр., Агрипа је о свом трошку изградио два акведукта. После његове смрти 12. године пре Хр., Август је наложио сенату да именује три своја члана у комисију за водоснабдевање (*curatores aquarum*), чији је задатак био да се старају за одржавање водовода и канализације. Друга, петочлана сенаторска комисија образована је ради

одржавања јавних грађевина и храмова државног култа (*curatores operum publicorum et aedium sacrarum*). Они су имали задатак и да утврде који делови земљишта у граду припадају држави. Трећа стална комисија од пет чланова спроводила је мере заштите од изливања Тибра (*curatores alvei et riparum Tiberis*). Чланови поменутих комисија били су сенатори конзуларног ранга.

Италија

Административне реформе готово да нису утицале на организацију Италије. Она је остала децентрализована, са градовима који су имали локалну самоуправу (муниципији и колоније). Август је поделио читаву Италију на 11 региона, али та административна подела послужила је само за спровођење ценза и регистровање државне земље.

Једина новина која је у Италији уведена биле су службе за обезбеђивање саобраћајница и транспорта. За одржавање политичке и војне стабилности у Царству било је неопходно да информације о стању у провинцијама стижу брзо и редовно у Рим, а за то су предуслов добри путеви. Чим се учврстио на власти, Август је предузео обнављање старих и изградњу нових путева. То је чинио из сопствених средстава, а затим је покушао да обавезе сенаторе да средства која су стекли у успешним војним походима уложе у изградњу путне мреже. Како је тај подухват пропао, лично се прихватио (20. г. пре Хр.) службе за одржавање путева (*cura viarum*), али то је захтевало још већа улагања. Желећи да се држи републиканских оквира, Август није новац давао директно, него га је ставио на располагање државној, сенатској благајни (*aerarium*). Како је одржавање путева захтевало стални надзор, Август је преко сенатске одлуке образовао **комисију за одржавање путева** у Италији (*curatores viarum*).

Тако је створена инфраструктура за одвијање саобраћаја и размену информација између Рима и свих делова Италије и провинција. На путној мрежи је успостављен систем станица у којима су службени гласници (поштари) и државни службеници могли заменити коње и кола или преноћити. У Италији је тим системом управљао **начелник саобраћаја**: *praefectus vehiculorum*, службеник витешког ранга. Обезбеђивање кола и коња падало је на терет градова на чијој су се територији путне станице налазиле.

Провинције

Август није променио систем провинцијске управе који је постојао у доба републике. Власт управника провинције над локалним становништвом је остала неограничена. **Проконзули** су управљали сенатским провинцијама, по правилу годину дана. Број сенатских провинција је варирао, да би пред крај Августове владавине био фиксиран на 10. Проконзули по закону нису зависили од Августа, нити им је одузета војна команда, само што та њихова независност није имала нарочитог политичког значаја, јер до краја Августове владавине више није било легија у сенатским провинцијама, изузев у Африци. Имали су команду само над помоћним трупима стационираним у провинцијама.

У свим осталим провинцијама управник је био Август. Он није могао директно владати у свима њима (27. године пре Хр. било је 5 а на крају Августове владе 13 царских провинција), и зато је именовао опуномоћенике, **легате сенаторског ранга**: *legati Augusti pro praetore*. Назив показује легалну и политичку хијерархију власти: легатова титула садржи име њему надређеног проконзула, Августа, док сам легат има империјум нижега ранга, пропретора. Август је лично одређивао легате и додељивао им провинције. Њихова служба трајала је дуже од службе проконзула, углавном 3 године.

Овлашћења проконзула и легата у провинцијама била су иста, изузев у једној ствари, у **прикупљању пореза**. Проконзул је заједно са својим квестором био задужен за прикупљање пореза у својој провинцији. Легати нису имали квестора, тако да је Август постављао у својим провинцијама посебног чиновника, **прокуратора**, који је као његов лични службеник обављао тај посао. Пошто је такав подређени статус био недостојан сенатора, прокуратори су именовани из витешког сталежа. Ни проконзул са квестором ни прокуратор нису убирали порез директно од становништва провинције, зато што нису располагали службеничким апаратом помоћу кага би једино могли обављати тако сложен посао. Порези су прикупљани на локалном нивоу, од стране градских управа или помоћу приватних лица по уговору. Злоупотребе које су карактерисале прикупљање пореза у републиканско доба решене су тако што су укинута удружења публикана којима је финансијска моћ давала могућност да утичу на политичаре и преко њих на изборе у скупштинама. Сем тога, сада су заједнице у провинцијама могле упутити свој протест директно Августу, који није био вољан да добробит провинцијског становништва жртвује у корист интереса приватних купаца пореза или појединих проконзула.